

LES MEMÒRIES DE JOAN TRIADÚ Isidor Cònsul

...“La meva passió, en un cert sentit metafòric, és l'exigència. En un acte que em va dedicar la Universitat de Vic, vaig dir que si m'hagués de definir ho faria dient-me exigent en poesia. També sostinc, en la mateixa línia, que tot s'ha de fer com si fos l'última vegada. Així ens acostem a l'excel·lència ...”

La lectura d'aquest paràgraf de *Memòries d'un segle d'or*, em va dur de patac als dos dies de la meva primera coneixença de Joan Triadú, fa un grapat d'anys: exactament trenta quatre. Fou a finals de juny de 1974. Ell suposo que no se'n recorda, perquè mai no li ho he fet avinent. L'any anterior havia acabat els estudis de Filologia Romànica a la Universitat de Barcelona, treballava fent de mestre en una escola unitària de l'Hospitalet i col·laborava, amb temes culturals, crítica de cinema i de llibres, a la revista “Agermanament”. Agermanament, però, era més que una revista, es tractava d'una institució dirigida per sacerdots catalans progressistes, la majoria militants d'aquell moviment que se'n va dir “Cristians per socialisme”, i que gairebé tots havien tornat d'Amèrica Llatina. Per aquesta raó, Agermanament es va convertir, a Barcelona, en punt de referència dels refugiats polítics llatinoamericans i sobretot dels xilens que fugien de la dictadura del general Pinochet.

Volia convertir-me en crític literari i quan vaig tenir una dotzena de publicats em vaig acostar al CICF, prèvia una telefonada, demanant de parlar, amb el senyor Joan Triadú. Hi volia tractar un parell de temes: 1) Possibilitats, a la curta o a la llarga, de ser professor al CICF, ara que ja havia acabat la carrera, i 2) Demanar-li el parer dels meus escrits. La primera pregunta es va respondre sola: li sabia greu, però, en aquell moment, de cara al proper curs només necessitaven un biòleg i, per comentar el segon punt, em va citar una setmana després a Omnium Cultural, al seu despatx de la DEC (Departament d'Ensenyament del Català). Vull remarcar que la visió que teníem de Joan Triadú, els qui acabàvem de sortir de la Universitat, era, fonamentalment, d'un activista del catalanisme, un pedagog de visió cristiana de la vida i un crític literari ferreny i tossut, del qual es deia que vivia mig enfrontat amb dues altres figures de la crítica catalana, el tàndem Castellet-Molas, portaveus oficiosos del moviment conegut com a realisme històric o realisme crític. Amb la banalització que sempre s'acostuma a fer de les coses, sobretot a peu de carrer, la pugna

crítica, en el cas que hi fos, es traduïa en l'oposició entre una crítica conservadora i hipercatalanista i l'opció que es deia més oberta, liberal i esquerrana dels qui s'alimentaven del marxisme. Des d'aquesta perspectiva recomano que no us perdeu l'anècdota, en aquest volum de memòries, referida a Sebastià Sánchez-Juan.

Aquesta falsa dualitat se'm va desfer de cop al seu despatx de la DEC amb la deconstrucció, per dir-ho en termes moderns, que va fer dels meus primers articles. Els havia llegit a fons i vaig entendre que, pel que feia contingut i estructura, me'ls aprovava amb un cinc pelat. Però, en canvi, em suspenia de manera escandalosa pel meu nivell de català i per la manca de sensibilitat amb la cultura catalana. Dit d'una altra manera: que un servidor no sabia res dels grans escriptors catalans que s'havien exiliat a l'exili (entre els quals Joan Oliver i Xavier Benguerel). Per primer cop, algú em parlava d'exigència i de feina ben feta, de ser exigent per buscar l'excel·lència en el benentès, al cap i a la fi, que costa el mateix treballar bé que fer-ho malament. I que si em volia dedicar a la crítica girés també l'esguard a la literatura catalana, aprofitant que durant el segle XX passava per un dels millors moments de la seva història. I m'ho deia, alhora, amb severa bonhomia i una desconcertant barreja de cordialitat i exigència. Aviat em vaig adonar que jugava a favor meu, que em renyava però em mostrava un camí. Així ho va demostrar, aquella mateixa tarda, en acabar l'entrevista, dient-me que anés a "Serra d'Or", de part seva, i que parlés amb Jordi Sarsanedas. Ja he avançat que suposo que Joan Triadú no la deu recordar, aquesta anècdota. És la primera vegada que l'explico, tot i que, en anys posteriors, la nostra relació es va anar fent cada cop més pròxima.

Potser perquè he seguit els seus llibres i els que parlen de la seva trajectòria, perquè ens hem tractat i vist un munt de vegades, coincidint a "Serra d'Or", a la "Institució de les Lletres Catalanes" i en diversos jurats de premis literaris, em pensava que el coneixia bé, el mestre Triadú. Doncs no: la lectura de *Memòries d'un segle d'or*, m'ha descobert el complementari ocult, l'ànima bessona del Triadú dels tòpics, que engrandeix i multiplica la seva enorme figura humana, intel·lectual i patriòtica. Tot i les relacions que he esmentat, sempre l'havia vist un punt adust i distant, potser per la seva timidesa; per bé que aviat vaig començar-li a descobrir un humor fi, intel·ligent i

murri. Ara, llegint i editant les memòries, m'he trobat un home enamorat i tendre, absolutament encisat de la seva esposa, amb una sèrie de petits i grans detalls que humanitzen l'estereotip que la majoria teníem del mestre. No és debades que l'obra comença "nel mezzo del camin", just quan es compromet amb Pilar Vila - Abadal, la seva esposa. També hi he descobert, és clar, el seu compromís amb el país, però no només des de l'òptica del militant cultural, també de l'home polític vinculat al Front Nacional de Catalunya, l'activista que va redactar, l'any 1951, el fulletó en anglès que, a centenars, va ploure a la platea del Liceu sobre el primer contingent de marines americans que visitaven Barcelona. Molts oficials de la "Navy" van poder llegir el missatge dels seus amics catalans que denunciaven, alhora, el despòtic règim franquista. I així arriben també les topades amb la policia, primer amb Pedro Polo, que ja coneixia dels problemes de la revista "Ariel"; després les visites dels germans Creix que l'interroguen, li fan passar les 72 hores reglamentàries a Via Laietana i també uns dies d'estada a la model. Sobre el fulletó del Liceu explica una anècdota plena d'humor: quan és acusat de ser-ne l'autor, es capaç de torear els Creix dient que aquell text que li mostren no és anglès sinó americà i que ell a penes l'entén. Un finíssim sentit de l'humor en temps de crisi!

I després, és clar, els retrats de totes les seves coneixences i les empreses de tant de pes cultural que ha ajudat a bastir amb el seu treball: de la magnífica revista "Ariel" al premi de Cantonigrós, del rigor de les seves "Antologies" als articles setmanals de l'"AVUI, del menjador de casa convertit en aula a la realitat dels actuals CIC i TAU; la fidelitat constant a la literatura i la llengua catalanes, i el conjunt de les seves intervencions a Omnium Cultural... Plantejo, per acabar, una pregunta oberta a la reflexió: ¿Quants professors universitaris de relleu i importància han renunciat a fer un seguiment militant i del dia a dia de la literatura catalana com ha fet Joan Triadú? Diria que molt pocs. Ara es fan tesis i tesines sobre Maria-Mercè Marçal, Jesús Moncada, Baltasar Porcel, Jaume Cabré i altres atots de la literatura catalana de la segona meitat del XX. Però qui els va seguir, sinó Joan Triadú, des dels seus inicis? I una anècdota, per tancar: quan Baltasar Porcel va arribar a Barcelona, amb una mà al davant i l'altra al darrere, i duia una única referència a la butxaca: l'adreça de Joan Triadú. Els seus primers mesos a Barcelona, o potser un any i tot, Porcel els va viure dins d'una família que, a priori, no

coneixia de res, la dels Triadú. Vet aquí la grandesa humana del mestre, la seva enorme vocació de servei al país, i el pes d'una gran capacitat intel·lectual abocada a treballar per la llengua i la literatura catalanes. Si ens havia passat per alt, que no és el cas, ara el recuperem en aquestes *Memòries d'un segle d'or*.